www.xtrapapers.com

Rewarding Learning

General Certificate of Secondary Education
2016

Uimhir Lárionaid

Uimhir Iarrthóra

Eacnamaíocht Bhaile

Aonad 1: Aiste Bia agus Sláinte agus Feasacht Tomhaltóra

[GHE11]

GHE11

DÉARDAOIN 19 BEALTAINE, IARNÓIN

AM

1 uair 30 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.
Ní mór duit na ceisteanna a fhreagairt sna spásanna chuige sin.
Ná scríobh taobh amuigh den achar bhoscáilte ar gach leathanach nó ar leathanaigh bhána.
Comhlánaigh le dúch gorm nó le dúch dubh amháin. **Ná scríobh le peann glóthaí.**
Roinn A: Aiste Bia agus Sláinte: 6 cheist.
Roinn B: Feasacht Tomhaltóra: 4 cheist.
Freagair **gach ceann** de na **deich** gceist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 100 an marc iomlán don pháipéar seo.
Léiríonn figiúirí idir lúibíní atá priontáilte ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.
Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gceisteanna **5**, **6**, agus **10**.

9964.02

www.xtrapapers.com

LEATHANACH BÁN

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

www.xtrapapers.com

Roinn A – Aiste Bia agus Sláinte

1 Taispeántar liosta comhábhar ó tháirge bia thíos.

COMHÁBHAIR: Uisce, trátaí, oinniúin, lintilí dearga (4.5%), **plúr cruithneachta**, salann, uachtar, taos trátaí, gairleog, piobar bán, peirsil.

(a) Luaigh **dhá** fháth a bhfuil liosta comhábhar úsáideach do thomhaltóirí.

1. ____

____ [1]

2. ____

____ [1]

(b) Mínigh cad chuige a bhfuil **plúr cruithneachta** i gcló trom sa liosta comhábhar seo.

____

____

____

____

____ [3]

(c) Is foinse carbaihiodráite é plúr.

Luaigh méid an fhuinnimh a chuireann 1 ghram de charbaihiodráit ar fáil.

______________________ kcal [1]

(d) Scríobh **trí** fheidhm le huisce.

1. ____ [1]

2. ____ [1]

3. ____ [1]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

2 **(a)** Cuir tic le **trí** cinn de na cineálacha bia seo a leanas ar foinsí maithe vitimín D iad.

Iasc olúil	☐	Beacáin	☐
Margairín	☐	Uibheacha	☐
Cabáiste	☐	Brocailí	☐

[3]

(b) Scríobh dóigh **amháin** le vitimín D a fháil nach dtagann ó bhia.

______________________________ [1]

(c) Cuidíonn vitimín D leis an chorp cailciam a ionsú.

Pléigh toisc **amháin** eile a théann i bhfeidhm ar ionsú cailciam.

____

____

____

______________________________ [2]

(d) Tá an baol ann go dtiocfaidh oistéapóróis ar dhaoine atá níos sine.

Mínigh an nasc idir oistéapóróis agus cailciam.

____

____

____

____

____

______________________________ [3]

www.xtrapapers.com

(e) **(i)** Pléigh **dhá** dhóigh a bhféadfaí an béile seo a athrú leis an méid cailciam ann a mhéadú.

Sicín Friochta le Prátaí Bruite agus Meacain Dhearga

Comhábhar: 2 bhrollach sicín
1 spúnóg thábla d'ola lus na gréine
100 g prátaí
75 g meacain dhearga

1. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

(ii) Sainaithin **dhá** éifeacht ar an tsláinte má bhíonn uireasa vitimín A ar dhuine.

1. ______________________________ [1]

2. ______________________________ [1]

(iii) Mínigh cad chuige a bhfuil sé tábhachtach saill neamhsháithithe a chur san aiste bia.

____

____

____

____

______________________________ [3]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

3 Téann an murtall i bhfeidhm ar a lán ógánach (12–18 mbliana).

(a) Pléigh **dhá** fháth a bhfuil an murtall ag méadú i measc na n-ógánach.

1. ____ [2]

2. ____ [2]

(b) Is fadhb sláinte é an diaibéiteas ar féidir leis forbairt ón mhurtall.

Cuir síos ar an riocht diaibéiteas.

____ [3]

(c) Scríobh **dhá** fhadhb sláinte eile a d'fhéadfadh forbairt ón mhurtall.

1. ____ [1]

2. ____ [1]

4 **(a)** Mínigh cad chuige a ndéantar bia a threisiú.

____

____

____

____ [2]

(b) Pléigh na buntáistí sláinte féideartha a bhaineann le baictéir phróibhitheacha a chur sa bhia fheidhmiúil a thaispeántar thíos.

Iógart ina bhfuil baictéir phróibhitheacha	______________________ ______________________ ______________________ ______________________ [2]

(c) Luaigh **dhá** phointe sábháilteacht bia faoi choinne an iógart seo a stóráil leis an bhaol a bhaineann le nimhiú bia a laghdú.

1. ____ [1]

2. ____ [1]

www.xtrapapers.com

5 Moltar do mhná atá ag iompar clainne bianna áirithe a sheachaint le linn toirchis. Déan anailís ar an chomhairle seo, agus tabhair samplaí ar leith de na bianna.

www.xtrapapers.com

[9]

www.xtrapapers.com

6 Cosain an chomhairle ar chothú agus ar aiste bia do veigeatóir.

www.xtrapapers.com

[9]

www.xtrapapers.com

Roinn B – Feasacht Tomhaltóra

7 (a) Cuir síos ar cad é a chiallaíonn an téarma "tomhaltóir".

[2]

(b) Mínigh an dóigh a dtéann na tosca seo a leanas i bhfeidhm ar an tsiopadóireacht.

1. Fiseolaíoch

[2]

2. Sóisialta

[2]

(c) Pléigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le cainéil siopadóireachta a úsáid mar dhóigh le hearraí a cheannach.

1.

[2]

2.

[2]

www.xtrapapers.com

8 **(a)** Is iomaí athrú a thagann ar stíl mhaireachtála nuair a bhíonn babaí úr i dteaghlach.

Mínigh **dhá** thoisc a mbeadh sé deacair mar gheall orthu airgead a bhainistiú nuair a thagann babaí úr.

1. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

(b) Pléigh dóigheanna a bhféadfadh teaghlach airgead a shábháil agus siopadóireacht le haghaidh bia ar bun acu.

____

____

____

____

____

____

____

____

______________________________ [6]

[Tiontaigh an leathanach

www.xtrapapers.com

9 **(a)** Bíonn cárta siopa dá gcuid féin ag a lán siopaí.

Déan luacháil ar úsáid na gcártaí siopa mar mhodh le híoc as earraí.

____

____

____

____

____

____

____

____ [4]

(b) Scríobh **dhá** bhuntáiste agus míbhuntáiste **amháin** a bhaineann le comhairle a iarraidh ar bhall teaghlaigh agus siopadóireacht le haghaidh fón póca ar bun.

Buntáistí

1. ____

____ [1]

2. ____

____ [1]

Míbhuntáiste

____

____ [1]

www.xtrapapers.com

(c) Cuir síos ar **dhá** chás nuair **nach** bhfuil tomhaltóir cosanta ag an *Sale and Supply of Goods Act (1994)*.

1. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

www.xtrapapers.com

10 Cuir síos ar an dóigh a dtig le leagan amach ollmhargaidh tionchar a imirt ar thomhaltóir.

www.xtrapapers.com

[9]

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

www.xtrapapers.com

LEATHANACH BÁN

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

www.xtrapapers.com

LEATHANACH BÁN

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

www.xtrapapers.com

NÁ SCRÍOBH AR AN LEATHANACH SEO

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	**Marcanna**
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

Marc Iomlán	

Uimhir Scrúdaitheora [ ]

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.